

УДК 338.43:332.12

Валерія Г. Щербак, Вікторія В. Готра
*Київський національний університет технологій та дизайну
Ужгородський національний університет*

**НАПРЯМИ СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ АПК В УМОВАХ
ФОРМУВАННЯ КЛАСТЕРА З УРАХУВАННЯМ ЕФЕКТУ ДИФУЗІЇ**

В статті представлено результати щодо інвестиційних передумов формування інноваційного потенціалу агропромислового комплексу на підставі використання теорії та методології формування коротких і довгих інвестиційних циклів у сфері інновацій для збалансованого формування інноваційно-інвестиційного капіталу АПК.

Ключові слова: інноваційно-інвестиційна діяльність, життєвий цикл, ефект дифузії, інноваційні процеси, інноваційний потенціал.

Валерия Г. Щербак, Виктория В. Готра
*Киевский национальный университет технологий и дизайна
Ужгородский национальный университет*

**НАПРАВЛЕНИЯ СТИМУЛИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ АКТИВНОСТИ АПК В
УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ КЛАСТЕРА С УЧЕТОМ ЭФФЕКТА ДИФФУЗИИ**

В статье представлены результаты относительно инвестиционных предпосылок формирования инновационного потенциала агропромышленного комплекса на основании использования теории и методологии формирования коротких и длинных инвестиционных циклов в сфере инноваций для сбалансированного формирования инновационно-инвестиционного капитала АПК.

Ключевые слова: инновационно-инвестиционная деятельность, жизненный цикл, эффект диффузии, инновационные процессы, инновационный потенциал.

Valeriia G. Shcherbak, Viktoriya V. Hotra
*Kyiv National University of Technology and Design
Uzhhorod national university*

**DIRECTIONS OF STIMULATION OF INNOVATIVE ACTIVITY OF APK ARE IN THE
CONDITIONS OF FORMING OF CLUSTER TAKING INTO ACCOUNT EFFECT OF
DIFFUSION**

In the article results are presented in relation to investment pre-conditions of forming of innovative potential of agroindustrial complex on the basis of the use of theory and methodology of forming of short and long investment cycles in the field of innovations for the balanced forming innovative investment to the capital of APK.

Keywords: innovative investment activity, life cycle, effect of diffusion, innovative processes, innovative potential.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими й практичними завданнями Послідовне впровадження науково-технічного прогресу є найважливішим стратегічним пріоритетом, який багато в чому визначає розвиток національної економіки, її галузей і в тому числі агропромислового комплексу. В основі науково-технічного прогресу лежить інноваційна діяльність, яка забезпечує використання результатів наукових досліджень для створення нового або вдосконаленого продукту, технологічного прогресу, одержання продукції з більш цінними якостями.

Аналіз останніх публікацій із означеної проблеми Розвиток економіки будь-якої країни, в т. ч. її агропромислового сектору, має спиратися на інноваційно-інвестиційну модель, яка у загальноекономічному вигляді обґрунтована відомими вітчизняними і зарубіжними вченими: В. Гейцем, Б. Данилишиним, М. Єрмошенком, С. Єрохіним,

С. Ілляшенком, В. Карповим, О. Савченком, Б. Санто, Р. Фатхутдіновим, М. Чумаченком, Н. Чухраєм. Специфічні умови розвитку національного аграрного сектору економіки досліджувались у багатоаспектних наукових працях Л. Бойко, О. Дація, М. Коденської, О. Крисального, П. Макаренка, М. Маліка, П. Саблука, М. Садикова, К. Пріб, О. Шпикуляка та інших.

Невирішені частини дослідження Незважаючи на те, що проблемі удосконалення інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку АПК присвячено велику кількість наукових праць відомих вчених, питанням пошуку найбільш ефективних шляхів і механізмів міжнародної та регіональної економічної інтеграції саме сільськогосподарської галузі приділено недостатньо уваги. Крім того, серед учених немає консенсусного розуміння щодо питань визначення соціально-економічної сутності, можливих наслідків та перспектив входу України до Євросоюзу, необхідності впровадження відповідних механізмів інституціонально-правового регулювання та активізації інноваційно-інвестиційного розвитку АПК, обґрунтування доцільності реалізації кластерної моделі управління його інноваційним розвитком в умовах відповідних інтеграційних структурних перетворень, що і досі залишається постійним об'єктом наукових дискусій і загострює потребу в поглибленні теоретико-методологічної бази досліджень у даній сфері.

Мета дослідження полягає у дослідженні напрямів стимулювання інноваційної активності АПК в умовах формування кластера з урахуванням ефекту дифузії

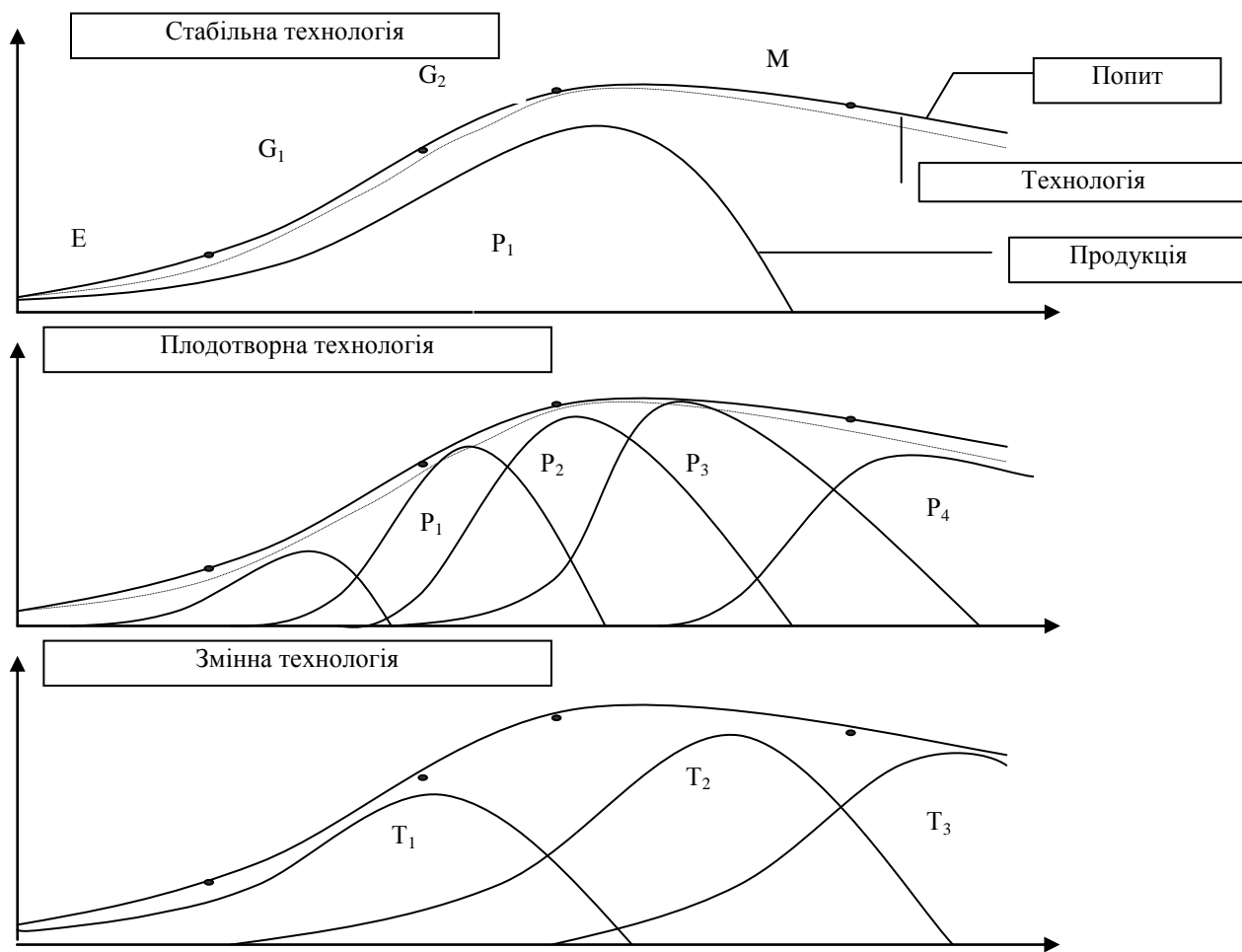
Виклад основних результатів і їх обговорення Агропромисловий комплекс і його основна галузь – сільське господарство, як відомо, мають ряд принципових особливостей, що визначають множинність видів науково-технічної продукції. Це пов'язане, насамперед, з біологічною основою галузі, великою кількістю видів рослин, тварин, технологічними особливостями виробництва всього різноманіття видів сільськогосподарської продукції у різних природних і економічних умовах. А сама сільськогосподарська продукція на стадії її виробництва від оброблення певної культури або вирощування тварини до різних етапів збирання, забою і переробки, виготовлення кінцевого продукту вимагає особливої технології, її постійного відновлення та удосконалювання, що можливо лише на основі результатів наукових досліджень, які завершуються певним результатом інтелектуальної діяльності.

Під інноваційним процесом слід розуміти перетворення наукових знань у ході створення, освоєння виробництвом, насичення ринку у відповідності з попитом і експлуатації інноваційного продукту споживачем. Інноваційний процес є сукупністю взаємозалежних елементів, які поєднуються в єдине комплексне технологічне ціле. Відмінність інноваційного процесу від НТП полягає в тому, що він не завершується появою на ринку інноваційної продукції, послуги або доведенням до проектної потужності технологічної інновації.

Дослідження показали, що інноваційний процес характеризується низкою властивостей:

- циклічність – чергуванням еволюційного і революційного етапів розвитку;
- безперервність – інноваційний процес не переривається протягом усього циклу життя інноваційної продукції, яка в міру поширення удосконалюється, стає більш ефективною, розширюється область її використання і здобуваються нові споживчі властивості;
- багатостадійність. При розгляді інноваційного процесу слід виділити дві фази розробки, які включають виробниче освоєння і насичення ринку інновацією.

Важливе значення для розуміння сутності інноваційних процесів, на нашу думку, представляє підхід, представлений І. Ансоффом [177]. Вивчаючи вплив змінності технології на життєвий цикл попиту, дослідник розкриває взаємозв'язки нововведень на трьох можливих рівнях змінності технологій (рис. 1).

Складено на основі [2]

Рис. 1. Життєві цикли попиту, технології і продукції

Верхній графік відноситься до стабільної технології, яка переважно залишається незмінною протягом всього життєвого циклу попиту. На ділянці прискореного зростання (G_1) продукція, що пропонується різними конкурентами, є аналогічною і залишається здебільшого незмінною. На цій стадії здійснюються нововведення, які забезпечують зниження цін і зростання якості виробів. Розширення виробництва на стадії G_2 досягається головним чином за рахунок покращення окремих споживчих характеристик, а не за рахунок прогресу в технології.

Другий графік ілюструє поняття плодотворної технології. Основна технологія зберігається протягом тривалого часу, але розробляються покоління продукції з кращими показниками та ширшим діапазоном застосування, які змінюють одна одну. В межах плодотворної технології розробка нових видів продукції стає вирішальним фактором досягнення економічного успіху. Новітній продукт з найкращими показниками захоплює ринок. Однак, його провідна роль може виявитись короткостроковою через появу більш ефективних продуктів, що пропонується конкурентами. В результаті підприємства перебувають під постійним тиском необхідності інновацій.

В галузях зі стабільною технологією протягом періодів G_1 і G_2 зростання обсягу продаж пов'язано зі збільшенням прибутковості. У галузях же з плодотворною технологією може виникнути ситуація процвітання без прибутку, коли за значного зростання виробництва прибутковість буде низькою або навіть виникають збитки, тому що інтенсивна конкуренція сприяє зниженню цін, а короткий життєвий цикл продукції не дозволяє повернути кошти, витрачені на випуск нових поколінь.

На третьому графіку наведено випадок змінної технології, коли в період життєвого циклу попиту, окрім нових видів продукції, спостерігається поява змінюючи одна одну базових технологій. Їх зміна, за думкою І.Ансоффа, має більш глибокий ефект, ніж поява нової продукції, погрожуючи моральним старінням попередньої технології: НДДКР, провідний науково-технічний персонал, виробничі фонди.

І. Ансофф розглядає всі зміни, що відбуваються в контексті стратегій, які використовує підприємство. З вищенаведеного витікає, що інновацію як результат треба розглядати з урахуванням інноваційного процесу. Для інновації рівною мірою важливі три властивості: науково-технічна новизна, виробнича застосованість, комерційна реалізованість. Відсутність будь-якого з них негативно впливає на результати інноваційного процесу.

Аналіз робіт з техніко-технологічних нововведень в межах економічних досліджень НТП свідчить про те, що в більшості випадків різні автори мають схожі погляди на структуру інноваційного процесу, а саме до нього включались чотири основні етапи: засвоєння; виробництво; маркетинг; збут [1,5,7]. Виходячи з цих принципових положень, можна узагальнити існуючі стимулюючі і стримуючі розвиток фактори НТП, які мають найбільший вплив на АПК (табл. 1).

Таблиця 1

Стимулюючі і стримуючі розвиток фактори НТП (узагальнено автором)

Фактори	Стримуючі	Стимулюючі
Організаційно-економічні	Недосконалий механізм освоєння науково-технічної продукції. Нераціональне управління процесом освоєння наукових досягнень Низька платоспроможність споживачів розробок. Нерозвиненість ринку науково-технічної продукції. Недосконалість методики визначення ефективності освоєння наукових Низька роль галузевих союзів, індивідуальних колективних господарств розвитку і реалізації досягнень НТП.	Формування змішаної державної й ринкової системи наукового забезпечення сільгосптоваровиробників. Удосконалювання системи управління процесом освоєння на регіональному рівні. Розвиток системи кредитування освоєння наукових досягнень Розширення сегментів ринку науково-технічної продукції. Розробка алгоритму оцінювання спільного освоєння фундаментальних і прикладних досліджень.
Інформаційно-методичні	Недосконалість методів і форм освоєння наукових досягнень. Недостатній розвиток системи поширення інформації. Відсутність єдиної інформаційно-технологічної системи наукового забезпечення. Відсутність правової процедури створення господарських товариств із результатами інтелектуальної діяльності	Розробка й впровадження нових організаційно-правових форм впроваджувальної діяльності. Удосконалювання системи інформування сільгосптоваровиробників про перспективні розробки Формування банку даних, готових до освоєння наукових розробок
Соціально-психологічні	Відсутність пріоритетності агропромислового сектору економіки. Недостатній кадровий потенціал наукового забезпечення. Скорочення державного фінансування науково-технічних програм. Ведення податкової й кредитної політики, неадекватної умовам функціонування галузі	Посилення соціально-економічної мотивації. Удосконалювання системи мотивації й стимулювання наукових кадрів. Стабільне фінансування державних цільових програм. Часткове або повне звільнення від податків наукових організацій, розвиток кредитування науки.
Екологічні	Складність виробництва екологічно безпечної продукції. Відсутність нормативно-правових документів по сертифікації екологічно безпечної продукції	Ефективна організація виробництва екологічно безпечної сільськогосподарської продукції

На основі отриманих результатів експертного оцінювання з наступним ранжируванням елементів і виявленням найбільш значущих факторів, що мають вплив на ефективність впровадження наукових розробок в АПК, нами було побудовано модель оцінювання ефективності наукових розробок у сільськогосподарському виробництві з розрахунком рейтингу кожної конкретної розробки по п'ятьох групах критеріїв: державної значущості; ефективності за результатами експертного оцінювання; ступеня готовності науково-технічної розробки; витрат на освоєння, впровадження; безпеки.

За допомогою методу кореляційно-регресійного аналізу побудовано модель залежності бального оцінювання науково-технічних досягнень від основних економічних показників освоєння досягнень науково-технічного прогресу в сільському господарстві:

$$y = 0,054 \cdot x_1 - 0,032 \cdot x_2 + 0,129 \cdot x_3 + 0,008 \cdot x_4 - 0,225 \cdot x_5 + 8,254$$

де y – бал ефективності розробки

x_1 – оцінка значимості наукової розробки, бали,

x_2 – вартість розробки (проекту), тис. грн.,

x_3 – витрати на впровадження, тис. грн.,

x_4 – прибуток від освоєння, тис. грн.,

x_5 – строк освоєння, міс.

Сумарна величина значущості та ефективності визначається рейтингом R оцінювання ефективності наукових розробок, який обчислюється як середньоарифметичне від набраних балів кожної розробки і ранжирування їх за абсолютними значенням балів.

Оцінювання параметрів рівняння регресії свідчить про те, що при зниженні: вартості розробки (проекту) на 32 грн в розрахунку на кожну тисячу грн, строку освоєння на 6,7 днів; збільшенні: витрат на впровадження на 129 грн в розрахунку на кожну тисячу грн, значущості розробки на 0,05 бали, ефективність розробки зростає на 1 бал.

Метою побудови цієї моделі є встановлення ступеня впливу факторів на вірогідність методики оцінювання наукових розробок по запропонованих групах критеріїв і взаємозалежності збільшення бальної оцінювання науково-технічних розробок з основними економічними параметрами ефективності.

У табл. 2 представлено дані для аналізу на основі орієнтовних показників освоєння наукових розробок Національного університету біоресурсів і природокористування, взяті як приклад для апробації запропонованої методики.

Багато уваги серед дослідників [1,7,9] приділяється питанням вдосконалення планування інноваційних процесів створення і освоєння нової техніки, скорочення циклу «наука – виробництво». Це пов'язано з тим, що на сучасному етапі розвитку економіки країни головною задачею є інтенсифікація виробництва на базі НТП. Тривалість циклу «наука– виробництво» складає в середньому 5-10 років і починається з прикладного наукового дослідження. На основі стратегічних досліджень вітчизняної науки тривалість окремих етапів створення нової техніки складає: по фундаментальних і пошукових дослідженнях – 4,5 роки, прикладних дослідженнях – 3,1 роки, розробці – 3,2 роки, впровадження – 2,7 років, виробництву – 8,5 роки. Між цими етапами є також і перерви, які складають 25% загальної тривалості. На тривалість циклу впливають втрати часу на передачу виконаних етапів розробки від однієї організації до іншої, а сама тривалість цього циклу впливає на «моральне старіння» ідеї, а також самої продукції.

В країнах з розвинутою ринковою економікою період створення і освоєння нової техніки складає 2-3 роки. Це зумовлено впливом конкуренції і більш високими темпами НТП. Тривалість інноваційного циклу в цих умовах безпосередньо впливає на інтегральний ефект від реалізації інновацій за період їх життєвого циклу. Відповідно увага дослідників більшою мірою спрямовується на удосконалення процесу управління і планування інновацій.

Таблиця 2

Економічні показники освоєння досягнень науково-технічного прогресу в сільському господарстві, розроблених у Національному аграрному університеті біоресурсів і природокористування

Тема розробки	Оцінка значущості, бали, x_1		Вартість розробки (проєкту), тис. грн, x_2		Витрати на впровадження, тис. грн. x_3		Прибуток від освоєння, тис. грн., x_4		Строк освоєння, міс., x_5		Бал ефективності розробки, Y		Ранг наукової розробки, R
	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг	факт	розрахунок	
Вирощування суперелітного посадкового матеріалу картоплі шляхом безвірусного розмноження	14,4	2	72	12	12	3	49	4	6	4	5,0	6,5	1
Розмноження посадкового матеріалу нових сортів чорної смородини	11,7	5	65	9	10	2	42	6	6	4	5,2	6,4	2
Впровадження технологій оброблення нетрадиційних кормових культур	12,8	4	69	10	16	6	45	5	3	2	5,4	7,8	3
Застосування КВЧ- терапії у ветеринарії	13,4	3	70	11	20	8	50	3	5	3	5,6	7,8	4
Розрахунок динамічної собівартості виробництва і переробки сільськогосподарської продукції	15,1	1	75	13	20	8	55	2	6	4	5,6	7,5	4
Впровадження нових ресурсозберігаючих і екологічно безпечних технологій оброблення	7,9	12	55	2	5	1	31	13	2	1	5,8	6,9	5
Розмноження посадкового матеріалу нових сортів груш	7,9	13	55	2	5	1	32	12	2	1	5,8	6,9	5
Економічний механізм формування застави земель сільськогосподарського призначення	10,2	8	62	7	12	3	39	7	6	4	5,8	6,7	5

Продовження таблиці 2

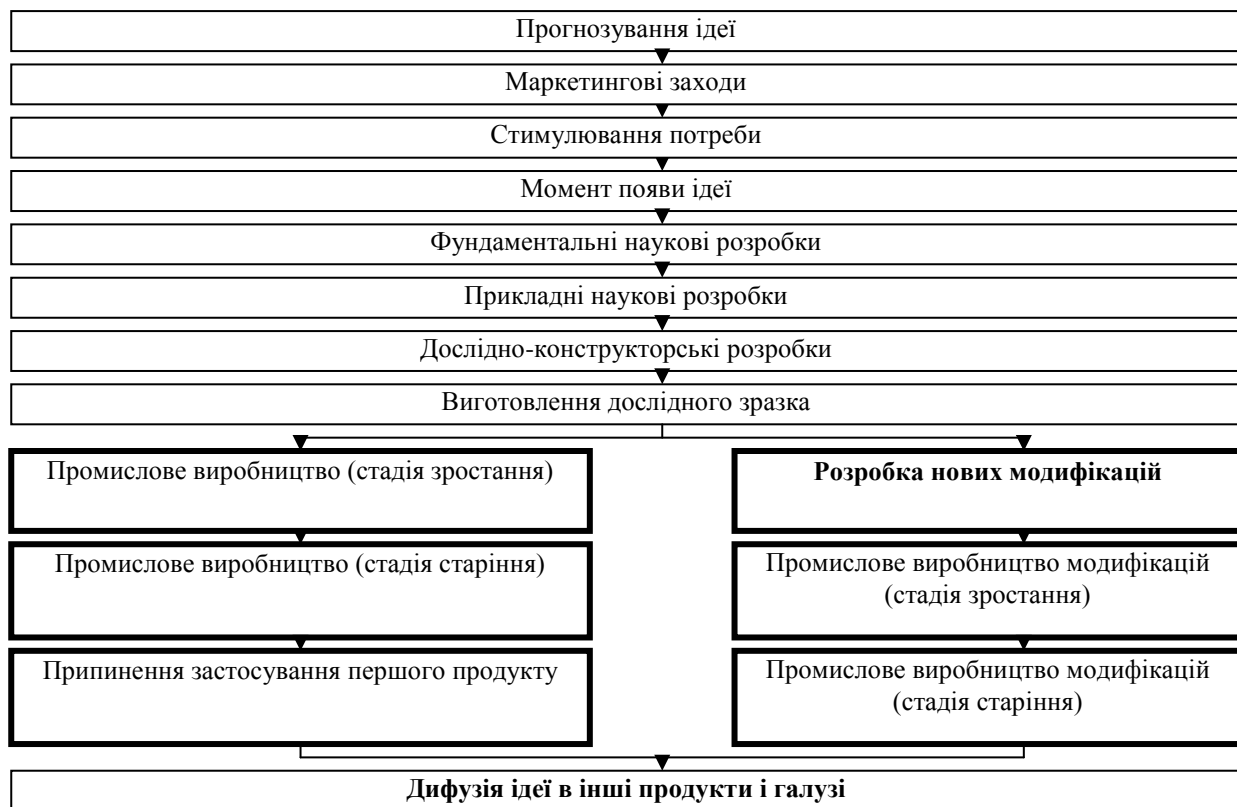
Розробка моделі вдосконалювання управління районним АПК в умовах багатуукладної економіки	11,0	6	80	14	20	8	60	1	2	1	6,0	7,9	6
Застосування стартерного комбікорму при вирощуванні й відгодівлі порослят	8,7	10	59	5	10	2	32	12	3	2	6,2	7,2	7
Технологія оброблення багаторічних трав	10,4	7	63	8	13	4	38	8	6	4	6,2	6,8	7
Впровадження нових сортів редису	8,7	10	59	5	10	2	36	10	9	5	6,4	5,8	8
Поверхнево-розривний спосіб розпушування	6,7	14	40	1	5	1	25	15	3	2	6,6	7,1	9
Розмноження посадкового матеріалу нових сортів яблунь	8,7	10	58	4	16	6	32	12	3	2	6,8	8,0	10
Впровадження технологій оброблення нетрадиційних лікарських культур	9,3	9	61	6	14	5	37	9	12	6	7,0	5,6	11
Впровадження технологій виробництва кормів типу «зелений конвесер»	8,7	10	59	5	19	7	29	14	6	4	8,0	7,7	12
Середнє значення	10,2	7,9	62,2	6,9	12,9	4,1	39,1	8,5	5,4	3,3	6,1	6,9	6,5

Планування є центральною ланкою управління процесом створення нової техніки, який носить комплексний характер. Планування спрямоване на прийняття і практичне здійснення управлінських рішень. Мета прогнозування – створити наукові передумови для їх прийняття. Ці передумови включають: науковий аналіз тенденцій розвитку суспільного виробництва; оцінювання можливих наслідків прийнятих рішень; обґрунтування напрямків соціально-економічного розвитку підприємства. Таким чином, завдання прогнозування, з одного боку, – з’ясувати перспективи найближчого чи більш віддаленого майбутнього, а з іншого боку – сприяти виробленню оптимальних поточних і перспективних планів з опорою на складений прогноз і результати оцінювання прийнятого рішення з позицій його наслідків у прогнозованому періоді [1].

Багато авторів розглядаючи життєвий цикл інновацій не роблять наголос на ключових відмінностях інновації як продукту. На наш погляд, сучасні інноваційні підприємства повинні планувати інновації. Тобто необхідно заздалегідь знати (прогнозувати) бажаний час появи нового продукту, а відтак планувати всі ресурси, необхідні для його розробки і

виробництва. Крім того, як свідчить досвід, життєвий цикл інновації, в основі якої лежить нова ідея, не закінчується з моментом старіння базисного продукту, розробленого з використанням нової ідеї. Ще одним дуже важливим моментом у сучасній економічній практиці є виявлення потреби в інновації та проведення комплексу маркетингових заходів щодо стимулювання цієї потреби. До таких заходів відносяться активна рекламна компанія, використання PR-технологій тощо. Більш того, сучасні технологічні лідери «нав'язують» споживачам потреби, які можна задовольнити, використовуючи інновації. Тому доцільним є поширення поняття життєвого циклу інновацій (рис. 2).

У життєвому циклі нового продукту в ході поширення нововведень визначаються вигідні галузі застосування науково-технічних досягнень і практична реалізація потенційно закладеного в них корисного ефекту [1]. Теорія дифузії інновацій говорить про те, що ідея втілюється у нових модифікаціях першого продукту і поширюється на інші продукти і галузі. Визначити рівень і характер інноваційного розвитку можливо шляхом порівняння процесів дифузії інновацій. Таке порівняння потрібно для аналізу закономірностей розвитку інноваційного процесу, притаманного даній галузі. Ці закономірності можуть бути представлені у вигляді дискретних, хвилеподібних, мережевих, кільцевих конфігурацій (рис. 3).

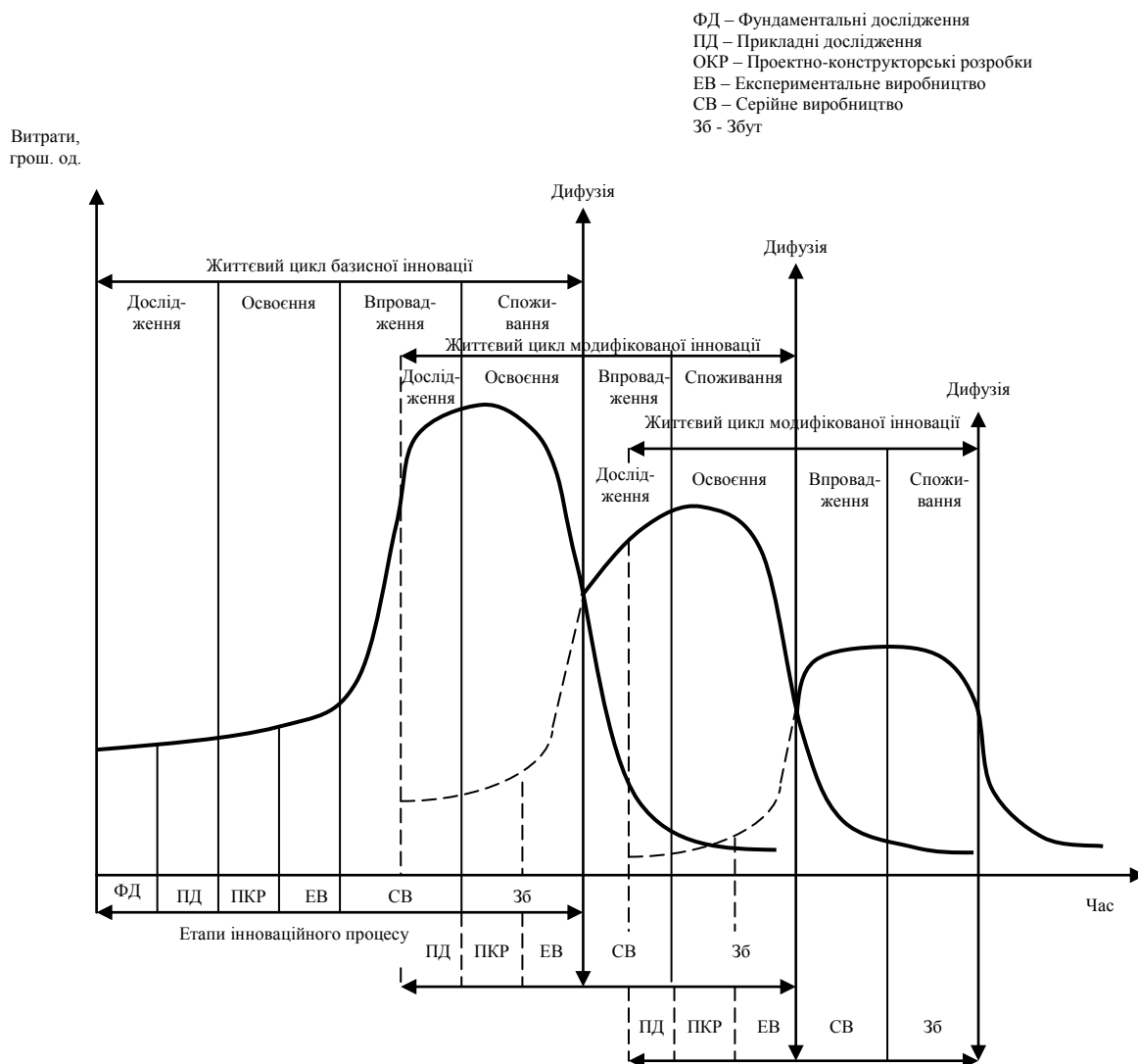

Складено на основі [1,3,9]

Рис. 2. Принципова схема життєвого циклу інноваційного продукту

Стабільний сукупний дохід підприємства забезпечується правильним розподілом зусиль і коштів з розробки і випуску продуктів, як пануючих на ринку, так і перспективних. Визначальною умовою формування конкурентоспроможної інноваційної політики є випереджаюче вкладення коштів в освоєння нового продукту [1]. Але такий підхід не враховує наявності процесу дифузії, який притаманний більшості інновацій. На нашу думку, доцільним і необхідним є врахування етапів життєвого циклу не тільки базисної (первісної) інновації, а й дифузії в інші продукти та галузі. При цьому зрозуміло, що етапи життєвого

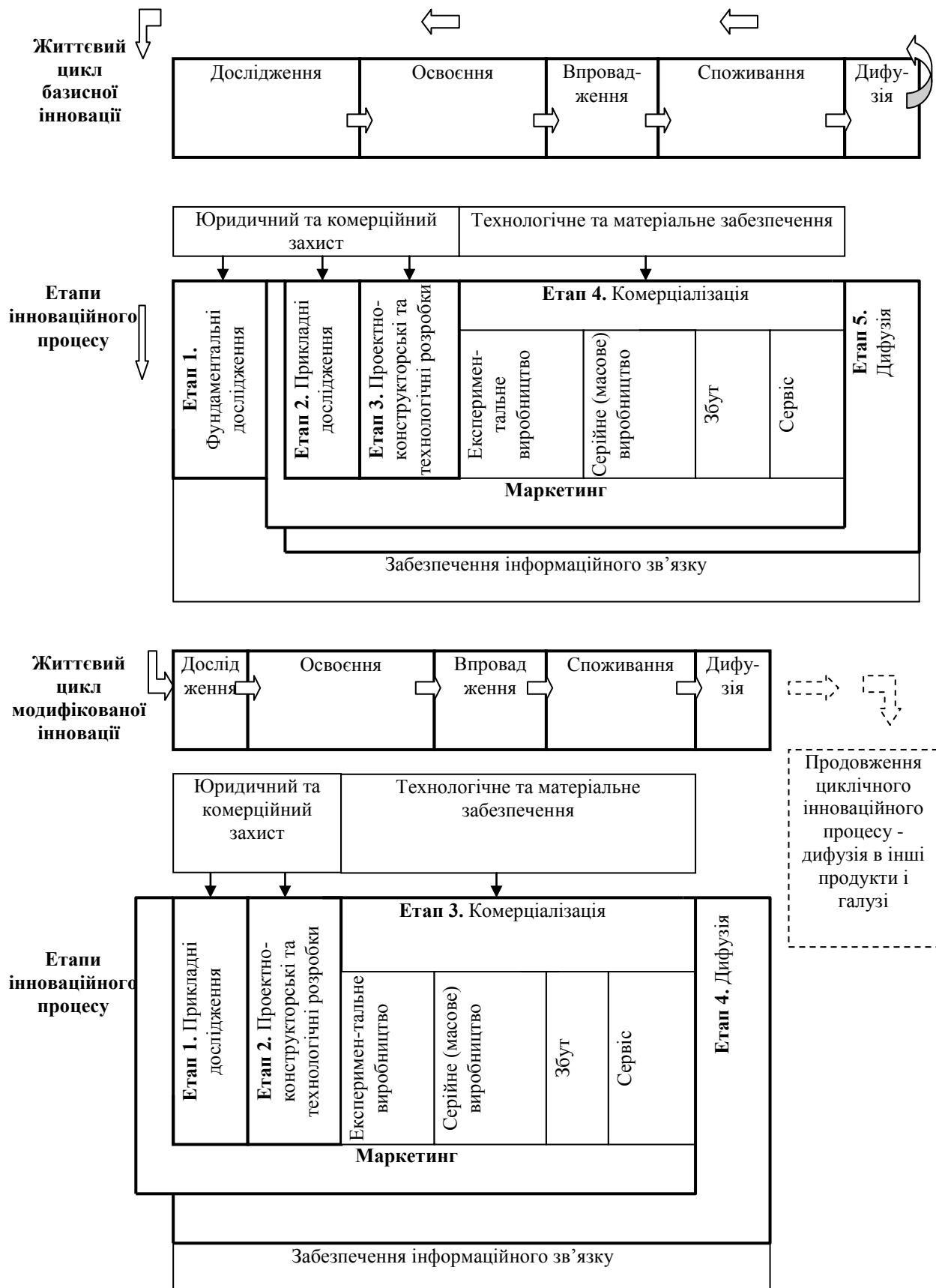
циклу модифікацій будуть меншими за часом та витратами. Процес дифузії інновацій розглянуто багатьма авторами. Зокрема, В. Власенко, виходячи з наведених загальних поглядів на життєвий цикл інновацій (ЖЦІ) і різних систем інноваційного процесу, а також враховуючи встановлені основні характерні риси, розробив інтегральну схему ЖЦІ [3]. На наш погляд, ця схема потребує деяких уточнень (рис. 4).

Складено на основі [1,3,9]

Рис. 3. Життєвий цикл базисної інновації з урахуванням наявності процесу дифузії

Автор передбачає технологічне та матеріальне забезпечення тільки на етапі серійного (масового) виробництва. Однак виявляється, що важливим також є його організація і на стадії експериментального виробництва. Масштаби такої організаційної роботи будуть значно меншими, тому що результатом даного етапу є дослідний зразок (дослідна партія). При цьому якісна сторона забезпечення технологіями і матеріалами повинна бути на порядок вище для експериментального виробництва в порівнянні з серійним. Це пов'язано з тим, що на першому відсутня відпрацьована технологія і залишається інваріантність щодо застосовуваних сировини, матеріалів, комплектуючих тощо. На етапі збуту також потрібна розробка та удосконалення технологій просування продуктів і не виключена можливість застосування нових матеріалів (упаковка, тара тощо). На етапі сервісного обслуговування можливе використання нових технологій ремонту і запасних частин.

Складено на основі [1,3,9]

Рис. 4. Взаємозв'язок етапів життєвого циклу та інноваційного процесу базисної інновації з урахуванням її модифікацій

На нашу думку, такий етап інноваційного процесу як маркетинг повинен здійснюватись впродовж усього життєвого циклу продукції. Суперечливим є проведення масштабних маркетингових досліджень між етапами серійного (масового) виробництва і збутом. Концепція маркетингу передбачає необхідність визначення пропозиції та попиту на продукцію до початку її виробництва, а не просування готового продукту на ринок. Відповідно до цієї концепції необхідно реалізовувати продукт, на який є попит, а не докладати зусиль на збут такої, яка не задовольнятиме всіх потреб споживачів. У зв'язку з цим етап маркетингу повинен передувати етапу досліджень. Винятком є фундаментальні дослідження при створенні базисної інновації, тому що спрогнозувати чи замовити наукове відкриття дуже складно, або навіть неможливо.

Запропонована схема визначення етапів життєвого циклу інновацій з урахуванням ефекту дифузії в інші продукти і галузі надасть можливість підприємствам АПК розробляти науково обґрунтовану систему планування ресурсного забезпечення інноваційних проектів і уникнути зайвих витрат.

Окрім ефективного планування ресурсного забезпечення інноваційних проектів, складною задачею для сучасних підприємств АПК є забезпечення найбільш можливої частки ринку за мінімальною ціною протягом життєвих циклів всієї інноваційної продукції. В залежності від стадії життєвого циклу змінюється і прибутковість продукції, що вимагає від керівництва підприємства ефективно управляти продукцією в різні періоди. Це вимагає грошових коштів за рахунок високопродуктивної продукції для покриття витрат підприємства на фінансування нової інноваційної продукції. Очікуваний життєвий цикл продукції впливає на стратегію інноваційного розвитку підприємств. Головне завдання керівництва підприємства полягає у використанні можливостей постійної модифікації і вдосконалювання продукції, що дозволяє запобігати стадії занепаду протягом тривалого часу.

Від стадії розвитку життєвого циклу залежить отримання різного доходу. На початковій стадії кошти вкладаються в продукцію, яка виходить на ринок. В процесі її запровадження починають витрачатися кошти на просування її на ринок та подальший розвиток. Перехід у стадію зрілості збільшує обсяг продажів до максимуму, що надає підприємству можливість отримувати прибутки і мати позитивний грошовий потік. Тут повинна йти мова про формування портфелю (асортименту) продукції, збалансованого в стадії зрілості. Але це пов'язано з великим ризиком, що може виникнути в результаті вкладення коштів від реалізації на ринку зрілої продукції в нову (але невдалу) продукцію. При цьому підприємство втрачає час та важливі ресурси. Тому стратегія інноваційного розвитку підприємства повинна базуватися на правильно збалансованому портфелі продукції, який сформовано таким чином, що нова продукція фінансується за рахунок грошових потоків від продукції, яка вже закріпилась на ринку. Це означає, що від зрілої продукції вимагається забезпечити достатній обсяг грошових коштів для покриття витрат і фінансування виробництва нової продукції.

Висновки та перспективи подальших досліджень Інноваційна діяльність потребує значних інвестицій, пов'язаних з розвитком ресурсного, кадрового та інформаційного потенціалів підприємств АПК. У зв'язку з цим формування фінансової бази для здійснення інновацій є важливим елементом інноваційно-інвестиційної діяльності. При цьому форми і методи залучення ресурсів навіть з традиційних джерел не залишаються постійними, що пояснюється змінами в практиці господарювання.

Наука і практика доводять, що добробут населення на 60-70% залежить від системного підходу до управління суспільними процесами й пов'язаною з цим ефективності управління, а на 30-40% – від інших факторів.

Література

- 1) Єрмошенко М. М. Механізм розвитку інноваційного потенціалу кластерооб'єднаних підприємств : [наук. моногр.] / М. М. Єрмошенко, Л. М. Ганущак-Єфіменко. — К. : Національна академія управління, 2010. — 236 с.
- 2) Звіт про конкурентоспроможність України 2010. Назустріч економічному зростанню та процвітанню : [Електронний ресурс] / Фонд «Ефективне управління». — Режим доступу : <http://www.feg.org.ua>.
- 3) Зубець М. В. Інноваційно-випереджувальна модель якісно нового розвитку агропромислового виробництва : [Текст] / М. В. Зубець, П. Т. Саблук, С. О. Тивончук // Економіка АПК. — 2008. — № 12 (170). — С. 3–8.
- 4) Коляденко С. В. Кластери як один з інтегрованих формувань в АПК : [Текст] / С. В. Коляденко // Збірник наукових праць ЧДТУ. — 2010. — С. 256–260.
- 5) Новицький В. І. Імперативи інноваційного розвитку : [Текст] / В. І. Новицький // Економіка України. — 2007. — № 1. — С. 45–48.
- 6) Павленко І. А. Економіка та організація інноваційної діяльності : [навч. посібн.] / І. А. Павленко. — [вид. 2-ге, без змін]. — К. : КНЕУ, 2006. — 204 с.
- 7) Приб К. А. Механізм стабілізації діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах впливу фінансово-економічних криз : [Текст] / К. А. Приб // Економіка АПК. — 2012. — № 5. — С. 52–59.
- 8) Сектор сільського господарства та розвитку сільської місцевості – системи виробництва на селі : [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.swisscooperation.admin.ch/ukraine/Uk/Welcome_to_the_Office/Activities_of_Swiss_International_Cooperation/Agriculture_and_Rural_Development_Sector.
- 9) Чухрай Н. І. Інноваційний розвиток України: основні бар'єри та напрями їх подолання : [Текст] / Н. І. Чухрай // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». — 2008. — № 633. — С. 761–766.
- 10) Шумпетер Й. А. Теория экономического развития : [Текст] / Й. А. Шумпетер — М. : Прогресс, 1982. — 176 с.

References

- 1) Yermoshenko M. M. Mekhanizm rozvytku innovatsiynoho potentsialu klasteroob'yednanykh pidpryyemstv : [nauk. monohr.] / M. M. Yermoshenko, L. M. Hanushchak-Yefimenko. — K. : Natsional'na akademiya upravlinnya, 2010. — 236 s.
- 2) Zvit pro konkurentospromozhnist' Ukrayiny 2010. Nazustrich ekonomichnomu zrostannyu ta protsvitannyu : [Elektronnyy resurs] / Fond «Efektyvne upravlinnya». — Rezhym dostupu : <http://www.feg.org.ua>.
- 3) Zubets' M. V. Innovatsiyno-vyperedzhuval'na model' yakisno novoho rozvytku ahropromyslovoho vyrobnytstva : [Tekst] / M. V. Zubets', P. T. Sabluk, S. O. Tyvonchuk // Ekonomika APK. — 2008. — № 12 (170). — S. 3–8.
- 4) Kolyadenko S. V. Klasteriy yak odyz z intehrovanykh formuvan' v APK : [Tekst] / S. V. Kolyadenko // Zbirnyk naukovykh prats' ChDTU. — 2010. — S. 256–260.
- 5) Novyts'kyu V. I. Imperatyvy innovatsiynoho rozvytku : [Tekst] / V. I. Novyts'kyu // Ekonomika Ukrayiny. — 2007. — № 1. — S. 45–48.
- 6) Pavlenko I. A. Ekonomika ta orhanizatsiya innovatsiynoyi diyal'nosti : [navch. posibn.] / I. A. Pavlenko. — [vyd. 2-he, bez zmin]. — K. : KNEU, 2006. — 204 s.
- 7) Prib K. A. Mekhanizm stabilizatsiyi diyal'nosti sil'skohospodars'kykh pidpryyemstv v umovakh vplyvu finansovo-ekonomichnykh kryz : [Tekst] / K. A. Prib // Ekonomika APK. — 2012. — № 5. — S. 52–59.

8) Sektor sil's'koho hospodarstva ta rozvytku sil's'koyi mistsevosti – systemy vyrobnytstva na seli : [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu : http://www.swisscooperation.admin.ch/ukraine/Uk/Welcome_to_the_Office/Activities_of_Swiss_International_Cooperation/Agriculture_and_Rural_Development_Sector.

9) Chukhray N. I. Innovatsiynny rozvytok Ukrayiny: osnovni bar'yery ta napryamy yikh podolannya : [Tekst] / N. I. Chukhray // Visnyk Natsional'noho universytetu «L'vivs'ka politekhnik». — 2008. — № 633. — S. 761–766.

10) Shumpeter Y. A. Teoryya ekonomycheskoho rozvytyya : [Tekst] / Y. A. Shumpeter — M. : Prohress, 1982. — 176 s.